

Ewaluacja uprzednia
Strategii Rozwoju Gminy Radziemice na lata 2023-2033

Opracowanie: dr Hubert Guz

20 października 2023 r.

Metodologia:

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Radziemice na lata 2023-2033 nazywany dalej „Strategią” został poddany ewaluacji w październiku 2023 roku.

Analizie poddano projekt Strategii z października 2023 r. uwzględniający wynik konsultacji społecznych z mieszkańcami oraz z podmiotami istotnymi dla rozwoju gminy.

Dodatkowo przeanalizowano Sprawozdanie z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz korespondencję pomiędzy Urzędem Gminy Radziemice a instytucjami konsultującymi zapisy strategii.

- Uchwała Nr 1850/23 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 3 października 2023 r. wraz z załącznikiem.
- Pismo z 29 września 2023 r. z PGW Wody Polskie, znak: KR.RPP.610.688.2023.PW.
- Pismo z 3 października 2023 r. z Małopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektoratu Sanitarnego - Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Krakowie, znak: NS.9022.10.92.2023.
- Pismo z 4 października 2023 r. z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, znak: OO.410.1.47.2023.MaS

Aby zapewnić wiarygodną ocenę potencjału instytucjonalnego Urzędu Gminy Radziemice wykorzystano dane historyczne w zakresie realizacji poprzedniej strategii rozwoju gminy, w szczególności: raporty o stanie gminy, sprawozdania budżetowe oraz wieloletnią prognozę finansową i informacje o zrealizowanych projektach.

Przeprowadzono wywiad pogłębiony z Wójtem Gminy – Panem Markiem Słowińskim oraz pracownikiem odpowiedzialnym za działania strategiczne i zarządzanie projektami – Panią Karoliną Tasak.

Badanie ewaluacyjne obejmowało następujące kryteria:

- zgodności z prawem,
- kompletności,
- spójność wewnętrzną dokumentu,
- trafność,
- skuteczność,
- efektywność,
- zgodności z wewnętrznymi dokumentami strategicznymi,
- zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

Ocena Strategii:

Kryterium zgodności z prawem

Czy Strategię opracowano zgodnie z aktualnymi wymogami prawnymi?

Treść dokumentu Strategii spełnia wymogi określone w:

- Ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378),
- Ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2019 r. poz. 1295, 2020, z 2020 r. poz. 1378, 2327).

Analogicznie, proces przygotowania Strategii, w szczególności w zakresie konsultacji spełnia wymogi prawne.

Kryterium kompletności

Czy Strategia jest kompletna?

Strategia zawiera wszystkie elementy wynikające z ustawy o samorządzie gminnym oraz obrazuje przejrzysty proces planowania strategicznego, z określonymi narzędziami wdrożeniowymi (plan finansowy, monitoring i ewaluacja).

Czy opracowano i opublikowano wymagane dokumenty dodatkowe?

Rada Gminy Radziemice podjęła uchwałę o opracowaniu Strategii Rozwoju oraz wyznaczyła harmonogram działań.

Opracowano Diagnozę stanu gminy, diagnoza oraz dane z badania ankietowego i warsztatów pozwoliły na określenie kluczowych potencjałów i wyzwań stojących przed gminą.

Sporządzono i opublikowano raport z badania ankietowego.

Sporządzono i opublikowano raport z warsztatów strategicznych.

Sporządzono i opublikowano raport z konsultacji społecznych.

Na podkreślenie zasługuje wysoka transparentność procesu strategicznego – wszelkie informacje oraz dokumenty były na bieżąco publikowane na stronie internetowej gminy w zakładce „Radziemice 2033”.

Czy Strategia była poddana konsultacjom?

Strategię opracowywano w formule partycypacyjnej z udziałem mieszkańców (warsztaty strategiczne), a następnie konsultowano z nimi zapisy dokumentu.

Uzyskano wymagane opinie/uzgodnienia:

- Zarządu Województwa Małopolskiego
- PGW Wody Polskie
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Przekazano projekt strategii do sąsiednich samorządów, które nie wniosły uwag.

Kryterium spójności wewnętrznej

Czy Strategia jest spójna wewnętrznie?

Strategia przedstawia poszczególne kroki w procesie planowania strategicznego. W rozdziale 1 Strategii – Proces strategiczny szczegółowo opisano zakres dokumentu oraz proces jego powstawania, a także schemat interwencji strukturalnej.

Zachowano przejrzystą strukturę dokumentu obejmującą:

- część diagnostyczna – wnioski z diagnozy i analiza potencjałów;
- część strategiczna – cele strategiczne, kierunki działań, rezultaty, wskaźniki, komplementarność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi, model i rekomendacje w zakresie struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy;
- część wdrożeniowa – system realizacji Strategii oraz ramy finansowe i źródła finansowania.

W dokumencie poprawnie zaprezentowano ciąg przyczynowo-skutkowy interwencji strategicznej.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest spójny z celami strategicznymi.

Kryterium trafności

Czy zdefiniowane w Strategii obszary obejmują kluczowe zakresy funkcjonowania gminy – rozumianej jako społeczność lokalna, terytorium i władze samorządowe?

Podział na trzy obszary w analizie diagnostycznej obejmuje najważniejsze elementy związane z działaniem samorządu lokalnego.

Obszar A – Społeczność – wymiar społeczny,

Obszar B – Infrastruktura i środowisko - wymiar przestrzenny i wymiar ekologiczny;

Obszar C – Gospodarka (rolnictwo i przedsiębiorczość) - wymiar gospodarczy,

W powyższej strukturze wyznaczono cele strategiczne, kierunki działań i rezultaty.

Kierunki działań obejmują zakres aktywności typowy dla małej, wiejskiej gminy o typowo rolniczym charakterze.

Jaka jest adekwatność postawionych celów w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb, wyzwań i potencjałów wewnętrznych?

W obszarach A i B zdefiniowano po 6 celów strategicznych, a w obszarze C – 3 cele. Cele strategiczne są odpowiedzią na ustalenia diagnostyczne, zarówno te wynikające z diagnozy stanu jak i te zdefiniowane w analizie potencjałów i wyzwań opracowanej w trakcie warsztatów strategicznych.

Cele zdefiniowano w racjonalny sposób bazując nie tylko na potrzebach, ale i na dostępnym potencjale do ich realizacji w perspektywie 10 lat.

Analiza szczegółowych kierunków wsparcia (wraz z planowanymi rezultatami) potwierdza adekwatność celów strategicznych w odniesieniu do zdiagnozowanych potrzeb, wyzwań i potencjałów wewnętrznych.

Kryterium skuteczności

Czy cele są możliwe do osiągnięcia poprzez wskazane kierunki działań?

Zaplanowane cele rozwojowe określono w realny sposób, zaplanowane kierunki działań są możliwe do zrealizowania przy obecnym potencjale gminy Radziemice, przy zewnętrznym wsparciu finansowym.

Gmina posiada doświadczenie w realizacji projektów finansowanych środkami zewnętrznymi. Przy niskich dochodach własnych samorządu lokalnego, dostęp do zewnętrznych środków pomocowych (unijnych i krajowych) jest jedyną szansą na realizację postawionych celów strategicznych. Podkreślić należy, że w oparciu o analizę wieloletniej prognozy finansowej realizacja kluczowych celów strategicznych musi zostać rozplanowana w czasie, tak aby zapewnić wkład własny do projektów.

Jako istotne ryzyko należy wskazać pogarszającą się sytuację samorządów zwłaszcza w zakresie dochodów bieżących (warunkujących zgodnie z regułą budżetową) wydatki bieżące. To istotne zagrożenie w obszarze eksploatacji rezultatów planowanych projektów.

Postawione w Strategii cele nie determinują funkcjonowania gminy w przyszłości – mają charakter rozwojowy ich realizacja będzie stanowiła wartość dodaną. Nie zrealizowanie, któregoś z celów co do zasady nie wpłynie na pogorszenie warunków życia mieszkańców i funkcjonowania samorządu.

Czy przyjęte wskaźniki obrazują zaplanowane rezultaty działań?

Zaplanowane wskaźniki rezultatu dobrano w poprawny sposób – odnoszą się one bezpośrednio do zaplanowanych kierunków działań i celów. Spełniają standardy funkcjonalne (są policzalne, gmina ma/może mieć dostęp do potrzebnych danych). Brakuje jednak określenia ich stanu wyjściowego (wartość bazowa na 2023 r.) oraz stanu docelowego (wartość planowana na 2033 r.)

Pozytywnie należy ocenić zdefiniowanie tzw. wskaźników kontekstowych dla każdego z obszarów, które mogą stanowić efektywne narzędzie w okresowych ewaluacjach strategii.

Czy zaplanowany system wdrażania Strategii zapewni narzędzia do jej sprawnej realizacji?

Przyjęte w strategii rozwiązania zarządcze bazują na istniejących strukturach i nie generują także nowych dokumentów np. w zakresie monitoringu. Pozytywnie należy ocenić wykorzystanie jako narzędzia monitoringowego corocznych Raportów o stanie gminy. Dzięki prostej strukturze administracyjnej większość decyzji skupiona jest w rękach władz samorządowych (Wójt, Zastępca Wójta oraz Skarbnik), co znacząco ułatwia proces zarządzania strategicznego i wdrażania Strategii.

Zapisy o działaniach ewaluacyjnych odnoszą się do kluczowych elementów, władze samorządowe powinny zadbać o to aby działania te były faktycznie prowadzone i dostarczały użytecznych informacji, także takich, które będą impulsem do wprowadzania zmian w strategii.

Kryterium efektywności

Czy cele są określone w odniesieniu do istniejących potencjałów, w tym uwarunkowań finansowych?

Sam budżet gminy (bardzo niskie dochody własne – wiejski charakter samorządu) nie pozwala na realizację wszystkich zaplanowanych działań rozwojowych.

Dotychczasowe doświadczenie gminy w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, pozwala zakładać, że Gmina Radziemice będzie w stanie pozyskiwać dotacje na realizację, co najmniej części kierunków działań wskazanych w Strategii.

Kryterium zgodności z wewnętrznymi dokumentami strategicznymi

Czy Strategia (złożone cele) wpisuje się w wewnętrzne dokumenty strategiczne?

W Strategii określono kluczowe wewnętrzne dokumenty strategiczne:

- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej „Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Radziemice do 2020 r.”
- Strategia Rozwoju Elektromobilności nie mamy takiego dokumentu
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Radziemice zatwierdzone uchwałą Nr XIV/108/00 Rady Gminy Radziemice z dnia 23 czerwca 2000 roku
- Miejscowe plan zagospodarowania przestrzennego
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Radziemice na lata 2021 -2028”
- Gminny Program Rewitalizacji „Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Radziemice na lata 2016 – 2023”

Zapisy Strategii za względu na koncentrację na priorytetowych obszarach i określenie jedynie kierunków działań, a nie szczegółowych projektów, pozostają w zgodności z przywoływanymi dokumentami. Istotne jest zapewnienie tej zgodności w przypadku aktualizacji przywołanych dokumentów, czy powstawania nowych dokumentów o sektorowym charakterze.

Kryterium zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu

Czy Strategia (złożone cele) wpisuje się w dokumenty strategiczne na poziomie wspólnotowym, krajowym, regionalnym i ponadlokalnym.

W Strategii zamieszczono analizę w formie macierzy celów dowodzącą zgodności celów rozwojowych Gminy Radziemice z:

- Celami priorytetowymi unijnej polityki spójności na lata 2021-2023;
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030;
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030;
- Strategią Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”;
- Projektem Strategii ponadlokalnej – Lokalnej Strategii Rozwoju dla LGD ProKoPaR.

Dodatkowo wykazano, że cele horyzontalne (konteksty) oraz cele strategiczne określone w Strategii Radziemice 2033 wpisują się w regionalne, krajowe i wspólnotowe zasady rozwoju, obejmujące:

poszanowanie praw podstawowych oraz przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej; równości kobiet i mężczyzn; równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym dostępność dla osób z niepełnosprawnościami, zgodności z celem wspierania zrównoważonego rozwoju a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń poważnych szkód” (DNSH).

Wnioski:

W każdym z analizowanych kryteriów ewaluacji potwierdza się pozytywną ocenę.

Rekomenduje się przyjęcie Strategii przez Radę Gminy.

Rekomenduje się prowadzenie bieżącego monitoringu wdrażania Strategii oraz okresowych ewaluacji w celu ewentualnej aktualizacji dokumentu.